

Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam accipere regnum et reverti

(Q 15)

Toto slovo je zapsáno v evangeliu a němcky znamená: Byl jeden vznešený člověk, jenž sám odešel do cizí země a vrátil se domů bohatší.¹ A v jednom [úryvku z] Evangelia čteme, že Kristus pravil: „Nikdo nemůže být mým učedníkem, nebude-li mne následovat a opustí sám sebe a nic si nepodrží; ten pak má vše, neboť nemít nic znamená mít vše.² Ale kdo se s toužícím srdce poddá Bohu a svoji vůli ztotožní s vůlí boží a neohlíží se na stvořené, a takto vyšel sám ze sebe, ten dostane sama sebe zase zpět.

Samotné dobro duši nenasytí. Láká duši, ale ona [to] vydrží; odrazuje ji od připravenosti ke všemu všeobecně dobrému a milost [přítom] spočívá na touze, takže kdyby mi Bůh dal cokoli [co by bylo] mimo jeho vůli, nedbal bych na to, neboť [i] to nejmenší, co mi Bůh dá ve své vůli, mě učiní blaženým.

Veškeré stvoření vyplynulo z boží vůle. [I] kdybych si přál jen boží vůli, ta vůle je tak vznešená, že z ní bezprostředně prýští Svatý Duch. Veškeré dobro pramení z přemíry boží dobroty. A boží vůli mohu zakusit jen v jednotě, kde je boží spočinutí dobrotou pro vše stvoření; když v ní jakožto ve svém konečném cíli spočine spolu se vším, co kdy nabylo bytí a života, zamiluješ si Svatého ducha, jaký je v oné jednotě; [čili] neokoušíš doobrotu boží samu v sobě, ale takto v jednotě, kde vše dobré prýští z přemíry boží dobroty. Takový člověk přijde domů bohatší, než [jaký byl], když vycházel. Kdo by takto vyšel sám ze sebe, ten by se k sobě vrátil [jsa] více sám sebou. A vše , co opustil v rozmanité mnohosti, to se mu v úplnosti vrátí v prosté nesloženosti, neboť nalezne sám sebe i všechno v přítomnosti a v jednotě.

A kdo takto vyšel, přijde také domů vznešenější. Takový člověk žije už jen ve svobodě a volnosti a v úplné oproštěnosti, neboť nemá ničeho v co by se uvázal, ani co by přijal, ať malé či velké, neboť vše, co je vlastní Bohu, je i jeho vlastní.

Jeho vlastní [totiž] svou nejvyšší částí ve hloubi své pokory odpovídá Bohu. Ano, pokorný člověk nemusí o nic prosit, ale bude mu to poskytnuto, neboť nejvyšší božství nemůže jinak než shlédnout na hlubokou pokoru, poněvadž pokorný člověk je s Bohem zajedno, nejsou již dvojí. Takto pokorný člověk je mocen Boha jako je mocen sám sebe; a veškerá dobrota, jež je v andělech a ve všech svatých, je jeho vlastní, jako je vlastní Bohu. Bůh a tento pokorný člověk jsou jedním a ne dvěma, neboť cokoli Bůh činí, činí i on, a cokoli Bůh chce, to chce i on, a cokoli Bůh je, je i on: [totiž] bytí a život. Při Bohu: Kdyby tento člověk byl v pekle, musel by za ním Bůh do pekla, a peklo by se mu nutně slato nebem; musil by to učinit, byl by k tomu nezbytností nucen to učinit, neboť takový člověk je božské podstaty a božskou podstatou je tento člověk. Zde totiž dochází k tomu, že se boží jednota a pokorný člověk spojí polibkem, neboť ctnost, která se nazývá pokora, je kořenem a podstatou božství, v němž je ukotvena, takže má celé své bytí ve věčné jednotě a jinde nemá žádného. Na pařížské škole jsem říkal, že u člověka pravé pokory je všechno přivedeno v dokonalost, a proto [také] říkám, že opravdu pokornému nemůže nic uškodit ani ho zmást. To proto, že není žádná takové [jednotlivá] věc, před níž by neutíkal, aby ho nezničila. [A také] všechny stvořené věci pomíjejí, neboť jsou samy v sobě ničím, a proto pokorný člověk před tím vším prchá, aby nebyl odveden od Boha. [To je podobný důvod jako když] prchám před [hořícím] uhlím, poněvadž mě může zničit a vzít mi mě bytí.

A říká se [tam]: „Jeden člověk vyšel.“ Aristoteles si předsevzal [napsat] knihu a chtěl [v ní] mluvit

1 Toto je opět velmi svérázný Eckahrtův překlad verše z 20. kapitoly z Lukášova evangelia, který podle citované vulgátní verze zní: *Jistý člověk odešel do daleké krajiny, aby získal království a [pak] se navrátil.*

2 Z evangelia pochází pouze první polovina výroku; druhou k ní přidal Eckhart.

o všem. A hleďte, co říká Aristoteles o tomto člověku: *Homo*, to je tolik co „člověk“, je utvořen podle podoby, jež mu dává bytí a život spolu s ostatními tvory, rozumnými i nerozumnými; [těmi nerozumnými se rozumí] tělesní tvorové a rozumnými andělé. A [také] říká: Tak jako všechno stvořené se svými podobami a formami je v andělu intelektuálně uchopeno a andělé poznávají a intelektuálně rozlišují každou věc (a anděl z toho má takové potěšení, že ho nemohou pochopit ti, kdo toho jnejsou schopni a nic takového nezakusili), tak také člověk intelektuálně rozlišeně chápe podobu a formu. Aristoteles přisoudil člověku to, že člověk je člověkem tím, že rozumí všem obrazům a formám; tím je člověk člověkem. To je to nejvyšší ocenění, jaké mohl Aristoteles člověku přisoudit

A teď ukáži, co je člověk. *Homo* znamená člověk; a tomu se přisuzuje substance, a [ta] mu dává bytí, život a rozumnost. Rozumný člověk je ten člověk, který si je vědom vlastní rozumnosti a oddělil se sám ode vší materie a i formy. Čím víc je ode všech oddělen a obrácen do sebe, tím jasněji a intelektuálněji vše poznává sám v sobě bez [nutnosti] obracení se navenek. Tím více je člověkem.

A teď říkám: Jak je možné, že oddělené chápání samo v sobě, bez formy a podoby, chápe vše bez obracení se navenek a bez proměny sama sebe? A říkám, že to pochází z nerozdělenosti: čím je člověk nerozdělenější a čistší sám v sobě, tím nerozděleněji sám v sobě chápe rozmanitost, sám zůstává neproměnný. Boethius říká, že Bůh je nepohnuté dobro, samo v sobě upevněné, nedotknutelné a nehybné, a vše uvádí v pohyb. Nerozdělené chápání je samo v sobě tak čiré, že bezprostředně uchopuje naprosto čistou bytost boží, a jejím vlivem přijímá božskou přirozenost, podobnou andělům, z čehož mají andělé velikou radost. Aby člověk mohl spatřit anděla, rád by strávil tisíc let v pekle. Toto chápání je samo v sobě tak čiré a jasné, že co v tomto světle zříme, se stává andělem!

A pilně si nyní všimněte, co říká Aristoteles o oddělených inteligencích v knize, která se nazývá *Metafyzika*. Onen největší z mistrů, kteří kdy pojednávali přirozená umění, se zabývá těmito oddělenými i inteligencemi a říká, že nemají formu ničeho a své bytí přijímají bezprostřední emanací z Boha; a tato emanace proudí také zpět přijímá boží vliv bezprostředně, bez prostřednictví andělů a zobrazuje čistou a nerozdělenou bytost boží. A toto čisté bytí pojímá Aristoteles jako „co“. To je to nejvyšší, jak se kdy Aristoteles vyjádřil o přirozeném umění, a žádný mistr k tomu nemůže dodat nic většího, leda by hovořil v Duchu Svatém.

A já teď tvrdím, že takovému vznešenému člověku nestačí bytí, jež nespodobeně chápou andělé a na němž bezprostředně závisejí; nespokojí se s ničím, leč s jedním jediným.

Také jsem vícekrát již hovořil o prvopočátku a konečném cíli. Otec je počátkem božství, neboť sám sebe v něm pojímá³. Z něj vychází v něm spočívající věčné Slovo. A Svatý duch plyne immanentně z obou, a není zplozen, neboť je v sobě spočívajícím cílem božství i všeho stvoření; je tedy naprostým klidem a spočinutím všeho, kdy nabylo bytí. Počátek je zde kvůli konci, neboť na konci a v cíli spočine vše, co kdy nabylo rozumného bytí. Konečný cíl bytí je temnota, nebo nevědění skrytého božství, jemuž toto světlo svítí a temnota je nepojala. Proto řekl Mojžíš: „Poslal mě, který je.“, a který je beze jména, který je popřením všech jmen a který nikdy neměl jméno; a proto řekl prorok: „Vpravdě, ty jsi skrytý Bůh“ - [skrytý] v hloubi duše, v níž splývá podstata duše s podstatou božství. Čím více tě hledáme, tím méně tě nalzáme. Hledej ho, a nenajdeš ho. Nehledej ho, a nalezeš ho.

Abychom takto hledali a na věky v něm přebývali, nám pomoz Bůh. Amen

3 *Begriffen* je zde nepochybně překladem latinského *concipere*, jež se však do češtiny nedá přeložit ve své dvojznačnosti, neboť znamená jak početí fyzické (plodu v mateřském lůně), tak uchopení myslí.